

Olavs Cers: Kā nosargāt Rīgas kultūrvēsturisko mantojumu? Anņīmuižas stāsts

Foto: Publicitātes attēli

Anņīmuižas kungu nama ēka ir vienīgā vēsturiskā celtnē samērā lielā Rīgas apkaimē (Imantā un Zolitūdē), kurā Anņīmuižas vārdu nes vairākas ielas un plašs mežaparks. Ēka uzbūvēta ap 1875. gadu netālu no vēsturiskās Anņīmuižas koka ēkas, un tā ir viena no vecākajām mūra celtnēm visā Pārdaugavā. Anņīmuiža ir tipisks eklektisma stila piemineklis ar 19. gadsimta otrajā pusē celtajām savrupmājām raksturīgām arhitektoniskām formām un detaļām.

Anņīmuiža ir viena no aptuveni 40 šāda tipa ēkām, kas par spīti laika zobam vēl ir saglabājušās Rīgā. Tā ir īpaša arī tāpēc, ka ir pēdējā neprivatizētā Rīgas muiža – šobrīd tā vēl atrodas valsts īpašumā. Savukārt pati Anņīmuižas teritorija agrāk piederējusi slavenajam mecenātam un valstsvīram – baronam Oto Hermanim fon Fītinghofam, kuram īpašumā bija vairāk nekā 30 muižas – arī Zolitūdes un Šampētera muižas, un arī Alūksnes pils. Kopš 2019. gada Anņīmuižā aktīvi darbojas biedrība "Rīga Annenhof", taču nomas līgums tikai izbeigts, un turpmākais Anņīmuižas attīstības scenārijs nav skaidrs un, iespējams, izšķirsies tuvākajā laikā.

2020. gada 24. jūlijā tika pieņemts ilgi gaidīts Nacionālās kultūras mantojuma pārvaldes lēmums. Tas paredz sagatavot Kultūras ministrijas rīkojuma projektu, saskaņā ar kuru Valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā Anņīmuižas dzīvojamās ēkas sastāvs tiek papildināts ar teritoriju, kurā ietilpst arī Anņīmuižas vēsturiskais dīķis un parks. Tāpat lēmums nosaka, ka Anņīmuižas dzīvojamās ēkas vērtības grupa ir mainīta uz reģiona nozīmi.

Kāpēc ir tik svarīgs Anņīmuižas liktenis?

Rīga nav tikai jūgendstila pērles un Pasaules mantojums. Rīgas kultūrvēsturiskā vērtība ir arī tādas vietas kā Anņīmuiža Imantā. Es pats jau gadus 20 esmu Pārdaugavas iedzīvotājs, tāpēc nevarēju palikt malā, kad satiku cilvēkus no biedrības „Rīga Annenhof”, kuru acis deg par šo vietu, par šo Rīgas vēstures lappusi, par vietējo kopienu un iedzīvotājiem, kuri vēlas turpināt dzīvot ar Anņīmuižas stāstu un nodot to nākamajām paaudzēm. Reizēm ar degsmi un entuziasmu ir par maz, bet reizēm pietiekoši, lai radītu kustību un viļņošanos, pievērstu uzmanību sabiedrībā būtiskiem un nozīmīgiem jautājumiem. To apstiprina arī vietnē "[Mana Balss](#)" ļoti īsā laikā savāktās 1925 balsis, kas izgaissina mītu par cilvēku vienaldzību pret kultūrvēsturisko mantojumu.

Ir skaidrs, ka tādā stāvoklī, kādā Anņīmuižas ēka ir pašlaik, tā nevairo vietas pievilcību. Tas ir acīmredzams un neapstrīdams fakts. Tāpat ir saprotams, ka nozīmīgs izaicinājums Anņīmuižas stāstā ir vēsturiskās ēkas un tai piekļaujošās teritorijas saglabāšana nākamajām paaudzēm, Anņīmuižas īpašniekam (esošajam vai potenciālajam) ar saimnieka rūpību un gādību sargājot tās autentiskumu.

Anņīmuiža kopā ar vēl vairākām ēkām un teju astoņiem hektāriem zemes šajā vietā pieder Latvijas valstij Latvijas Universitātes personā. Studijas te vairs nenotiek, tādēļ Universitāte īpašumu ir nodevusi izsolē (jau atkārtotā), lai iegūtu naudu jaunajam akadēmiskajam centram Torņakalnā. Anņīmuiža ir reģiona nozīmes kultūras piemineklis, un simts metru rādiusā to pasargā pieminekļa aizsardzības zona. Formāli tas nozīmē, ka no pilnīgas nojaukšanas muižas ēka ir pasargāta. Tomēr vietējo kopienu, kas pēdējos gados ir centusies iedzīvotājus Anņīmuižas apkārtni, satrauc, ka nākotnē vēsturiskā nama un tā apkārtnes publiskā pieejamība var tik ierobežota.

Latvijas Universitātes izsoles noteikumi neuzliek par pienākumu nākamajam saimniekam turēt rūpi par Anņīmuižas pieejamību, un tas raisa bažas, ka Anņīmuižas stāsts, mainoties īpašniekam, būs beidzies. Arī es uzskatu, ka Anņīmuižai kā Rīgas pilsētas vēstures daļai ar kultūrvēsturiskām un dabas ainaviskām vērtībām ir jāpaliek sabiedrībai publiski pieejamai.

Vēl viens aspekts, kas pievērš uzmanību Anņīmuižas stāstam, ir vietējā kultūras pieminekļa aizsardzības zonā iekļaujamais objektu un teritorijas apjoms. Pašlaik šajā zonā iekļaujas arī muižas parks un dīķis, pasargājot pieminekli kopumā simt metru rādiusā ap vēsturisko ēku. Lai nodrošinātu papildu garantiju, ka Anņīmuiža nekļūs par pusaizmirstu leģendu vietējo atmiņās (kā tas ir noticis ar Šampētera muižu, kura tika nojaukta ap 1998. gadu, bet neviens vairs precīzi neatceras tās atrašanās vietu, publiskā vidē nav atrodamas pat muižas fotogrāfijas), un nākotnē pasargātu gan ēkas (t.sk. kalpu māju), koku aleju, parku, vietējās apkāmes biedrība "Rīga Annenhof" pavasarī

vērsās Nacionālajā kultūras mantojuma pārvaldē ar aicinājumu apsekot un identificēt jaunatklātos kultūrvēstures pieminekļus Anniņmuižas teritorijā: vēsturisko koku aleju, muižas parku, dīķi, kalpu māju, lai tos iekļautu Valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā, līdz tam nosakot tiem jaunatklāta kultūras pieminekļa statusu. Līdz ar to uz šiem objektiem papildus tiktu attiecināta aizsardzības josla simt metru rādiusā, un tie tiktu ņemti valsts aizsardzībā.

Šādas tiesības paredz likums "Par kultūras pieminekļu aizsardzību", kura 17. un 23. pantos cita starpā ir noteikts, ka jaunatklātajiem objektiem, kuriem ir vēsturiska, zinātniska, mākslinieciska vai citāda kultūras vērtība, līdz jautājuma izlemšanai par šo objektu iekļaušanu valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā tiek noteiktas aizsardzības zonas un tie atrodas valsts aizsardzībā.

Kāpēc ir svarīgi panākt papildu aizsardzību Anniņmuižas teritorijai?

Kultūras pieminekļu aizsardzības zonā darbības, kas ietekmē kultūrvēsturisko vidi, drīkst veikt tikai ar Nacionālās kultūras mantojuma pārvaldes atļauju, un tas uzliks papildu atbildību potenciālajam jaunajam teritorijas īpašniekam ar lielāku rūpību lūkoties uz Anniņmuižas vēsturisko ēku un teritoriju, iespējams, pat saredzēt citas attīstības perspektīvas. Un pats svarīgākais – turpināt stāstīt Anniņmuižas stāstu, nodrošinot iespēju to dzirdēt arvien vairāk vietējās kopienas ļaudīm un galvaspilsētas viesiem.

Diemžēl Latvijas Universitāte izsoles noteikumos neko par to nav minējusi, aprobežojoties vien ar sausu atsauci par "darbnieku ēku", kam ir kultūrvēsturiska pieminekļa statuss, un piemērojot 2016. gada Nacionālās kultūras mantojuma pārvaldes norādījumus. Jāatzīmē, ka arī atkārtotā izsole 2020. gada 6. augustā ir noslēgusies bez rezultāta, proti, Anniņmuiža pagaidām vēl paliek valsts īpašumā.

Jāpiebilst, ka vietnē "[Mana Balss](#)" turpinās parakstu vākšana par Anniņmuižas kā vietējās kultūrvietas saglabāšanu. Iniciatīva iesniegta Latvijas Universitātei, Izglītības un zinātnes, kā arī Kultūras ministrijā. Turklāt 2020. gada 31. jūlijā biedrība „Rīga Annenhof” ir vērsusies Ministru kabinetā, Latvijas Universitātē un Rīgas domē, aicinot Rīgas domi izvērtēt nepieciešamību Anniņmuižas ansambli pārņemt savā īpašumā, bet Latvijas Universitāti un Ministru kabinetu izslēgt Anniņmuižu no pārdodamo īpašumu saraksta.

Ar gandarījumu var teikt, ka šobrīd Anniņmuižas saglabāšanai ir jau daudz izdarīts, taču bez valsts atbalsta šie centieni būs lemti neveiksmei – ja vēstures mantojums nerūp Latvijas Universitātei, varbūt vairāk izpratnes var sagaidīt no Anniņmuižas patiesā īpašnieka – Latvijas valsts? Šobrīd gaidām!

Šis ir autora viedoklis, kas var nesakrist ar "Delfi" redakcijas nostāju.

Seko Delfi arī [Instagram profilā](#) – pievienojies, lai uzzinātu svarīgāko un interesantāko pirmais!

Publikācijas saturs vai tās jebkāda apjoma daļa ir aizsargāta autortiesību objekts Autortiesību likuma izpratnē, un tā izmantošana bez izdevēja atļaujas ir aizliegta. Vairāk lasi [šeit](#).